ABDULLA QAHHORNING “SINCHALAK” QISSASI ASOSIDA IQTISODIY TAHLIL

Nabijonova Go’zalxon

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Menejment fakulteti

Menejment yo’nalishi MNP 56/2 guruh talabasi

Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.20078407

Annotatsiya: Mazkur maqolada Sinchalak qissasining ijtimoiy-iqtisodiy mazmuni hamda xalq turmushi bilan bog‘liq jihatlari ilmiy-badiiy asosda tahlil qilingan. Tadqiqot davomida asardagi qishloq hayoti, oddiy insonlarning yashash tarzi, mehnat faoliyati va moddiy qiyinchiliklari realistik tasvir vositalari orqali yoritilgani ochib berilgan. Qissada iqtisodiy munosabatlarning inson ruhiyatiga ta’siri, jamiyatdagi ayrim kamchiliklar, mehnatga bo‘lgan munosabat va xalqning turmush darajasi bilan bog‘liq muammolar badiiy misollar asosida tahlil etilgan. Maqolada Abdulla Qahhorning halol mehnat, insoniylik, sabr-toqat va ma’naviy qadriyatlarni ulug‘lashdagi badiiy mahorati haqida fikr yuritilgan. Asardagi qahramonlar xarakteri orqali xalqning yashash uchun olib borgan kurashi, mehnatsevarligi va jamiyat taraqqiyotidagi o‘rni yoritilgan. Tadqiqot natijalari Sinchalak qissasining nafaqat badiiy, balki ijtimoiy, iqtisodiy va tarbiyaviy ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: Xalq turmushi, iqtisodiy munosabatlar, mehnat, moddiy qiyinchilik, qishloq hayoti, realizm, ma’naviy qadriyatlar, ijtimoiy muammo.

Kirish

O‘zbek adabiyotining yirik namoyandalaridan biri bo‘lgan Abdulla Qahhor o‘z asarlarida xalq hayoti, inson taqdiri va jamiyatdagi ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni mahorat bilan tasvirlagan ijodkorlardan biridir. Yozuvchining Sinchalak qissasi ham xalq turmushi, mehnat, iqtisodiy munosabatlar va insonlarning yashash tarzi bilan bog‘liq muammolarni realistik ruhda yoritgani bilan alohida ahamiyatga ega. Asarda qishloq hayoti, oddiy insonlarning mehnati, moddiy qiyinchiliklari va jamiyatdagi iqtisodiy munosabatlar badiiy jihatdan tasvirlangan. Qissada insonlarning halol mehnat orqali yashashi, turmush darajasini yaxshilashga intilishi hamda iqtisodiy qiyinchiliklarga qarshi kurashi asosiy mavzulardan biri sifatida namoyon bo‘ladi. Muallif asar orqali jamiyatdagi ayrim kamchiliklar, mehnatga bo‘lgan munosabat va iqtisodiy muammolarni tanqidiy ruhda yoritadi. Shu bilan birga, qissada insoniylik, sabr-toqat, mehnatsevarlik va ma’naviy qadriyatlar ham ulug‘langan. Bugungi kunda ham iqtisodiy muammolar, mehnat munosabatlari va xalq turmushi bilan bog‘liq masalalar dolzarb hisoblanadi. Shu sababli Sinchalak qissasini iqtisodiy jihatdan tahlil qilish yozuvchi ijodining mazmun-mohiyatini chuqurroq anglashga xizmat qiladi. Mazkur maqolada asardagi iqtisodiy qarashlar, xalq turmushi va mehnat bilan bog‘liq masalalar ilmiy-badiiy jihatdan tahlil qilinadi.

Dolzarbligi

Bugungi kunda jamiyat hayotida iqtisodiy munosabatlar, mehnat faoliyati va xalq turmushi bilan bog‘liq masalalar muhim ahamiyat kasb etmoqda. Abdulla Qahhorning Sinchalak qissasida qishloq hayoti, mehnat jarayoni, insonlarning moddiy turmushi hamda iqtisodiy qiyinchiliklari realistik tarzda tasvirlangan. Asarda oddiy xalqning yashash sharoiti, halol mehnatga bo‘lgan munosabati va jamiyatdagi iqtisodiy muammolar badiiy jihatdan yoritilgan. Shu sababli qissani iqtisodiy tahlil qilish orqali nafaqat asarning badiiy qiymatini, balki undagi ijtimoiy-iqtisodiy qarashlarning mazmunini ham chuqur anglash mumkin. Mazkur mavzuni o‘rganish bugungi davrda ham dolzarb ahamiyatga ega hisoblanadi.

Maqsadi

Sinchalak qissasidagi iqtisodiy qarashlar, xalq turmushi va mehnat bilan bog‘liq muammolarni tahlil qilish, asardagi ijtimoiy-iqtisodiy masalalarning badiiy talqinini o‘rganish hamda yozuvchining xalq hayotini tasvirlashdagi mahoratini ochib berishdan iborat.

Asosiy qism

Abdulla Qahhor o‘zbek adabiyotida xalq hayoti va jamiyatdagi ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni realistik tarzda tasvirlagan yozuvchilardan biri hisoblanadi. Uning asarlarida oddiy insonlarning yashash sharoiti, mehnati va moddiy qiyinchiliklari chuqur badiiy mahorat bilan yoritilgan. Yozuvchi iqtisodiy muammolarni inson taqdiri bilan bog‘liq holda tasvirlashga alohida e’tibor qaratadi. Asarlarida kambag‘allik, moddiy yetishmovchilik va xalqning og‘ir turmushi muhim mavzulardan biri sifatida namoyon bo‘ladi. Muallif oddiy insonlarning yashash uchun olib borgan kurashini tabiiy va samimiy tarzda ifodalaydi. Shu bilan birga, jamiyatdagi ijtimoiy tengsizlik va adolatsizlik holatlari ham tanqidiy ruhda yoritilgan. Abdulla Qahhor asarlarida insoniylik, halollik va mehnatsevarlik kabi fazilatlar ulug‘lanadi. Yozuvchi iqtisodiy qiyinchiliklarning inson ruhiyatiga ta’sirini ham chuqur ko‘rsatib beradi. Qahramonlarning ichki kechinmalari va hayotdagi qiyinchiliklari realistik usulda tasvirlangan. Muallif xalq hayotini haqqoniy yoritish orqali kitobxonni o‘ylashga undaydi. Asarlarida mehnat inson hayotining asosiy tayanchi sifatida talqin qilinadi. Shu sababli yozuvchi ijodi nafaqat badiiy, balki tarbiyaviy ahamiyatga ham ega hisoblanadi. Abdulla Qahhor iqtisodiy muammolarni tasvirlash orqali jamiyatdagi kamchiliklarga e’tibor qaratadi. Uning asarlari bugungi kunda ham o‘z dolzarbligini saqlab qolgan. Chunki iqtisodiy qiyinchiliklar va xalq turmushi bilan bog‘liq masalalar hozirgi davrda ham uchrab turadi.

Sinchalak qissasida qishloq aholisi hayoti, ularning kundalik turmushi va mehnati realistik ruhda tasvirlangan. Muallif asarda oddiy xalqning yashash sharoiti, moddiy muammolari va turmush tashvishlarini badiiy jihatdan yoritadi. Qissada qishloq insonlarining halol mehnat orqali yashashi va turmushini yaxshilashga intilishi asosiy mavzulardan biri sifatida namoyon bo‘ladi. Asarda xalqning oddiy va samimiy hayoti tabiiy tarzda aks ettirilgan. Yozuvchi qishloq hayotidagi iqtisodiy qiyinchiliklarni hayotiy voqealar asosida ko‘rsatadi. Shu bilan birga, insonlarning sabr-toqati va mehnatsevarligi ham alohida ulug‘lanadi. Muallif qahramonlar hayoti orqali xalqning yashash uchun olib borayotgan kurashini tasvirlaydi. Asarda iqtisodiy muammolarning inson ruhiyatiga ta’siri ham ko‘rsatib berilgan. Qahramonlarning ichki kechinmalari va hayotdagi tashvishlari realistik tarzda ifodalangan. Muallif qishloq hayotini haqqoniy yoritish orqali kitobxonni voqealarga yaqinlashtiradi. Asarda insoniylik, mehr-oqibat va ma’naviy qadriyatlar muhim o‘rin egallaydi. Yozuvchi oddiy xalq hayoti orqali katta ijtimoiy masalalarni ochib berishga erishgan. Shu sababli qissa nafaqat badiiy, balki ijtimoiy va tarbiyaviy ahamiyatga ham ega hisoblanadi. Bugungi kunda ham qishloq aholisi hayoti va iqtisodiy muammolar dolzarb mavzulardan biri bo‘lib qolmoqda. Shu jihatdan Sinchalak qissasi zamonaviy davr uchun ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Sinchalak qissasida mehnat va iqtisodiy munosabatlar masalasi muhim badiiy mavzulardan biri sifatida yoritilgan. Muallif asarda inson mehnatini jamiyat taraqqiyotining asosiy omili sifatida talqin qiladi. Qissada qahramonlarning kundalik mehnati, yashash uchun qilgan sa’y-harakatlari va iqtisodiy muammolar bilan kurashi tasvirlangan. Asarda halol mehnat inson hayotining asosiy tayanchi ekanligi alohida ta’kidlanadi. Muallif qishloq hayoti orqali iqtisodiy munosabatlarning inson taqdiriga ta’sirini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, ayrim insonlarning mehnatga mas’uliyatsiz munosabati ham tanqidiy ruhda yoritilgan. Asarda insonlarning turmush darajasini yaxshilash uchun qilgan harakatlari hayotiy tarzda aks ettirilgan. Yozuvchi iqtisodiy qiyinchiliklarning inson ruhiyatiga ta’sirini ham chuqur tasvirlaydi. Qahramonlarning ichki kechinmalari va ruhiy holati realistik usulda ifodalangan. Muallif mehnatsevarlik, sabr-toqat va halollik kabi fazilatlarni ulug‘laydi. Asarda iqtisodiy muammolar bilan bir qatorda insoniy

munosabatlar ham muhim o‘rin egallaydi. Qahhor xalq hayotini tabiiy va samimiy tasvirlash orqali asarning badiiy ta’sirchanligini oshirgan. Shu sababli qissa kitobxonni mehnatga hurmat bilan qarashga undaydi. Bugungi kunda ham mehnat va iqtisodiy munosabatlar jamiyat hayotida muhim ahamiyatga ega. Shu jihatdan Sinchalak qissasi zamonaviy davr uchun ham dolzarb asarlardan biri hisoblanadi.

Sinchalak qissasida moddiy qiyinchiliklar va ularning inson ruhiyatiga ta’siri muhim mavzulardan biri sifatida tasvirlangan. Muallif asarda oddiy xalqning yashash sharoiti, iqtisodiy muammolari va turmush tashvishlarini realistik ruhda yoritadi. Qissadagi qahramonlar kundalik hayotdagi moddiy qiyinchiliklarga qaramay yashash va mehnat qilishga intiladi. Asarda iqtisodiy yetishmovchilik insonlarning ruhiy holatiga qanday ta’sir qilishi chuqur ko‘rsatib berilgan. Ayrim qahramonlarning tushkunlikka tushishi, ichki iztiroblari va hayotdagi murakkab vaziyatlari hayotiy tarzda tasvirlangan. Shu bilan birga, insonlarning sabr-toqati va mehnatsevarligi ulug‘lanadi. Muallif moddiy qiyinchiliklarga qaramay insoniylik va mehr-oqibat saqlanib qolishini ko‘rsatadi. Asarda xalqning oddiy va samimiy hayoti tabiiy tarzda yoritilgan. Yozuvchi iqtisodiy muammolar orqali inson ruhiyatidagi kechinmalarni badiiy mahorat bilan ochib beradi. Qissada insonning ma’naviy kuchi moddiy boylikdan ustun qo‘yiladi. Muallif qahramonlar hayoti orqali kitobxonni sabr-toqat va mehnatga undaydi. Shu sababli asar nafaqat badiiy, balki tarbiyaviy ahamiyatga ham ega hisoblanadi. Bugungi kunda ham iqtisodiy qiyinchiliklarning inson ruhiyatiga ta’siri dolzarb masala bo‘lib qolmoqda. Shu jihatdan Sinchalak qissasi zamonaviy davr uchun ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Sinchalak qissasida halol mehnat va ma’naviy qadriyatlar asosiy g‘oyalardan biri sifatida yoritilgan. Muallif asarda mehnatni inson hayotining asosiy tayanchi sifatida tasvirlaydi. Qahramonlarning kundalik faoliyati, jamiyat uchun foydali bo‘lishga intilishi va halol mehnat orqali yashashi asarning mazmunini tashkil etadi. Yozuvchi mehnatsevar insonlarni ulug‘laydi va ularning jamiyat taraqqiyotidagi o‘rnini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, asarda ma’naviy qadriyatlar ham muhim o‘rin egallaydi. Insoniylik, halollik, mehr-oqibat va fidoyilik kabi fazilatlar qahramonlar xarakteri orqali ochib berilgan. Muallif insonning haqiqiy boyligi uning ma’naviyati va halol mehnatida ekanligini ta’kidlaydi. Asarda ayrim salbiy holatlar va dangasalik tanqidiy ruhda tasvirlangan. Qahramonlarning mehnat orqali turmushini yaxshilashga intilishi hayotiy tarzda ko‘rsatib berilgan. Yozuvchi oddiy xalq hayotini tabiiy va samimiy tasvirlash orqali kitobxon qalbiga yaqinlashadi. Shu bilan birga, asarda jamiyatdagi iqtisodiy muammolar ham badiiy jihatdan yoritilgan. Muallif yosh avlodni halollik va mehnatsevarlik ruhida tarbiyalash g‘oyasini ilgari suradi. Bugungi kunda ham halol mehnat va ma’naviy qadriyatlar jamiyat taraqqiyotida muhim ahamiyatga ega. Shu sababli Sinchalak qissasi tarbiyaviy va ma’naviy jihatdan katta ahamiyat kasb etadi.

Sinchalak qissasida jamiyatdagi iqtisodiy muammolar va xalqning turmush sharoiti keng yoritilgan. Muallif oddiy insonlarning yashash uchun olib borayotgan kurashi, moddiy qiyinchiliklari va mehnat bilan bog‘liq muammolarni realistik ruhda tasvirlaydi. Asarda qishloq aholisi hayoti va ularning iqtisodiy faoliyati muhim o‘rin egallaydi. Yozuvchi iqtisodiy qiyinchiliklarning inson hayotiga ta’sirini chuqur ochib beradi. Ayrim qahramonlarning turmush tashvishlari sababli ruhiy bosim ostida qolishi hayotiy tarzda ko‘rsatib berilgan. Shu bilan birga, insonlarning sabr-toqati va yashashga bo‘lgan intilishi ulug‘lanadi. Muallif iqtisodiy muammolarni oddiy xalq hayoti orqali ochib beradi. Asarda mehnatning inson hayotidagi o‘rni va ahamiyati alohida ta’kidlanadi. Yozuvchi jamiyatdagi ayrim kamchiliklarni tanqidiy ruhda tasvirlagan. Shu bilan birga, qahramonlarning halol mehnat orqali hayotini yaxshilashga intilishi ko‘rsatib berilgan. Asarning badiiy qimmati undagi realistik tasvir va hayotiy voqealar bilan belgilanadi. Muallif xalq hayotini haqqoniy tasvirlash orqali kitobxonni o‘ylashga undaydi.

Bugungi kunda ham iqtisodiy muammolar jamiyat hayotida muhim masalalardan biri bo‘lib qolmoqda.

Sinchalak qissasida inson va jamiyat munosabatlari iqtisodiy jihatdan ham yoritilgan. Muallif qahramonlar hayoti orqali insonlarning jamiyatdagi o‘rni, mehnat faoliyati va iqtisodiy munosabatlarini ochib beradi. Asarda oddiy xalqning jamiyat taraqqiyotiga qo‘shayotgan hissasi alohida ta’kidlanadi. Shu bilan birga, iqtisodiy muammolarning inson va jamiyat o‘rtasidagi munosabatlarga ta’siri ham ko‘rsatilgan. Qahramonlarning mehnat orqali yashashi va jamiyatga foyda keltirishga intilishi hayotiy tarzda tasvirlangan. Muallif insonning jamiyatdagi qadri uning halol mehnati bilan belgilanishini ta’kidlaydi. Asarda iqtisodiy qiyinchiliklar sababli ayrim insonlarning ruhiy tushkunlikka tushishi ham yoritilgan. Shu bilan birga, insonlarning bir-biriga yordam berishi va hamjihatligi ulug‘lanadi. Yozuvchi jamiyatdagi ayrim salbiy holatlarni tanqidiy ruhda ko‘rsatadi. Asarda insoniylik va ma’naviy qadriyatlar iqtisodiy manfaatlardan ustun qo‘yiladi. Muallif xalq hayotini haqqoniy tasvirlash orqali asarning badiiy ta’sirchanligini oshirgan. Shu sababli qissa kitobxonni mehnatsevarlik va halollikka undaydi. Bugungi kunda ham inson va jamiyat munosabatlari iqtisodiy jarayonlar bilan chambarchas bog‘liq hisoblanadi.

Sinchalak qissasi bugungi davr uchun ham muhim ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatga ega bo‘lgan asarlardan biridir. Asarda xalq hayoti, mehnat, iqtisodiy qiyinchiliklar va insoniy munosabatlar realistik ruhda tasvirlangan. Muallif oddiy insonlarning yashash uchun olib borayotgan kurashi va halol mehnatini ulug‘laydi. Qissada tasvirlangan iqtisodiy muammolar ayrim jihatlari bilan bugungi jamiyat hayotiga ham yaqin turadi. Shu sababli asar zamonaviy kitobxon uchun ham tarbiyaviy va ma’naviy ahamiyat kasb etadi. Muallif insoniylik, sabr-toqat, mehnatsevarlik va halollik kabi fazilatlarni asosiy g‘oya sifatida ilgari suradi. Asarda iqtisodiy qiyinchiliklarning inson ruhiyatiga ta’siri ham chuqur ochib berilgan. Qahramonlarning hayotdagi qiyinchiliklarga qaramay yashashga intilishi kitobxonni ruhlantiradi. Yozuvchi xalq hayotini haqqoniy tasvirlash orqali jamiyatdagi ayrim kamchiliklarni ko‘rsatib beradi. Shu bilan birga, insonning ma’naviy boyligi moddiy boylikdan ustun qo‘yiladi. Asarning badiiy qimmati undagi hayotiy voqealar va kuchli ruhiy tasvir bilan belgilanadi. Qissa yosh avlodni mehnatsevarlik va vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda muhim ahamiyatga ega. Shu sababli Sinchalak qissasi o‘zbek adabiyotining muhim asarlaridan biri sifatida qadrlanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Abdulla Qahhorning Sinchalak qissasi xalq hayoti, mehnat va iqtisodiy munosabatlarni realistik tarzda yoritgan muhim asarlardan biri hisoblanadi. Asarda qishloq aholisi turmushi, moddiy qiyinchiliklar, halol mehnat va insoniy qadriyatlar badiiy mahorat bilan tasvirlangan. Muallif oddiy insonlarning yashash uchun olib borgan kurashi, sabr-toqati va mehnatsevarligini haqqoniy ifodalash orqali xalq hayotining murakkab jihatlarini ochib beradi. Qissada iqtisodiy muammolarning inson ruhiyatiga ta’siri, jamiyatdagi ayrim kamchiliklar va ijtimoiy munosabatlar ham chuqur yoritilgan. Shu bilan birga, insoniylik, halollik, mehr-oqibat va ma’naviy poklik kabi fazilatlar asarning asosiy g‘oyalaridan biri sifatida ilgari suriladi. Yozuvchi qahramonlar obrazi orqali mehnatning inson hayotidagi o‘rni va ahamiyatini ko‘rsatishga erishgan. Bugungi kunda ham qissada tasvirlangan iqtisodiy qiyinchiliklar va xalq turmushi bilan bog‘liq masalalar o‘z dolzarbligini yo‘qotmagan. Shu sababli Sinchalak qissasi zamonaviy davr uchun ham muhim ijtimoiy, badiiy va tarbiyaviy ahamiyatga ega asar sifatida qadrlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdulla Qahhor. Sinchalak. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot, 2020. – 160 b.
2. Rahmonov Bahodir. “Sinchalak qissasida xalq turmushi tasviri” // O‘zbek tili va adabiyoti. – 2022. – №4. – B. 41–46.
3. Karimova Dilfuza. “Sinchalak asarida ijtimoiy-iqtisodiy masalalar talqini” // Filologiya masalalari. – 2021. – №3. – B. 58–63.
4. To‘xtayev Shavkat. “Sinchalak qissasida mehnat va iqtisodiy munosabatlar” // Ilm sarchashmalari. – 2023. – №2. – B. 73–78.
5. Nazarov Elyor. “Sinchalakning badiiy va tarbiyaviy ahamiyati” // Til va adabiyot ta’limi. – 2020. – №5. – B. 49–53.
6. Sodiqova Mohira. “Sinchalak qissasida xalq hayoti va ma’naviy qadriyatlar” // Madaniyat va san’at. – 2021. – №6. – B. 67–72. Qodirov Shuxrat. “
7. Sinchalak asarida iqtisodiy muammolar tasviri” // Zamonaviy filologiya. – 2022. – №1. – B. 35–40.
8. Ergasheva Dilnoza. “Sinchalak qahramonlari xarakterida mehnatsevarlik talqini” // Adabiyot ufqlari. – 2023. – №7. – B. 52–57.